

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
Кафедра авіаційної психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи
_____ А. Полухін
_____ 2021 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

**«Методика проведення психологічної експертизи
в різних галузях психології»**

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність: 053 «Психологія»
Освітньо-професійна програма: «Психологія»

Курс – 4 Семестр – 7,8 Диференційований залік – 7 семестр

Лекції – 4 (2; 2)
Практичні заняття – 8 (-; 8)
Самостійна робота – 93 (10; 83)
Усього (годин/кредитів ECTS) – 105/3,5

Контрольна робота (1) – 8 семестр

Індекс РБ – 12– 053/18 – 2.1.9.20

Робоча програма навчальної дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології» розроблена на основі робочого навчального плану № РБ-12-053/18 підготовки фахівців освітнього ступеня «Бакалавр» (галузь знань: Соціальні та поведінкові науки, спеціальність 053 «Психологія», освітньо-професійна програма «Психологія»), робочої програми цієї дисципліни денної форми навчання, індекс РБ –8–053/18 – 2.1.9.20, затвердженої проректором з навчальної роботи та відповідних нормативних документів

Робочу програму розробила
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри авіаційної психології _____ О.Ічанська

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри спеціальності 053 «Психологія» та освітньо-професійною програмою «Психологія», протокол № 8 від 8.06.2021 р.

Завідувач кафедри _____ Л. Помиткіна

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету лінгвістики та соціальних комунікацій, протокол _____ від _____ 2021 р.

Голова НМРР _____ А. Кокарєва

УЗГОДЖЕНО
Декан ФЛСК
_____ Ладогубець Н.В.
_____ 2021 р.

Рівень документа – 3б
Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Контрольний примірник

ЗМІСТ

сторінка

Вступ.....	4
1. Зміст навчальної дисципліни.....	4
1.1 Структура навчальної дисципліни (тематичний план)	4
1.2. Лекційні заняття, їх тематика і обсяг	5
1.3. Практичні заняття, їх тематика і обсяг.....	6
1.4. Самостійна (індивідуальна) робота студента, її зміст та обсяг	6
1.4.1. Завдання на контрольну роботу	7
1.4.2. Перелік питань для підготовки до екзамену.....	8
2. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	9
2.1. Методи навчання.....	10
2.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	10
2.3. Інформаційні ресурси в інтернеті	11
3. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь.	11
3.1. Методи контролю та схема нарахування балів	11
Форми документів Системи менеджменту якості	13

ВСТУП

Дана навчальна дисципліна є складовою прикладної підготовки здобувачів вищої освіти до теоретичної і практичної діяльності майбутнього психолога.

Метою викладання дисципліни є ознайомлення з основними теоретичними підходами до організації психологічної експертизи, формування вмінь та навичок методичного обґрунтування, планування та проведення психологічної експертизи в різних галузях психології.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- систематизувати знання з методології проведення психологічної експертизи;
- вивчення методів проведення психологічної експертизи;
- формування навичок проведення психологічної експертизи з врахуванням специфіки галузі психологічної науки.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях при аналізі особистості; здатність бути критичним і самокритичним; здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій; здатність дотримуватися норм професійної етики; здатність оцінювати та підтримувати якість роботи.

Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна «Основи психологічної практики» взаємопов'язана з такими дисциплінами, як: «Загальна психологія», «Практикум з загальної психології», «Вікова психологія», «Психологія сім'ї», «Соціальна психологія» та є базою для подальшого вивчення таких психологічних дисциплін: «Постстрессова реабілітація», «Основи психотерапії», «Психологія професійного ризику».

1. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Структура навчальної дисципліни

№ пор.	Назва теми	Обсяг навчальних занять (год.)			
		Усього	Лекції	Практичні	СРС
1	2	3	4	5	6
7 семестр					
Модуль №1					
«Методичні основи психологічної експертизи в залежності від галузі психології»					
7 семестр					
1.1	Історія становлення психологічної експертизи	12	2	-	10
Усього за 7 семестр		12	2	-	10
8 семестр					
1.2	Методологічні основи психологічної експертизи	12	-	2	10
1.3	Права та обов'язки психолога-експерта	10	-	-	10
1.4	Напрямки проведення психологічної експертизи у загальній психології	12	2	-	10

1.5	Напрямки проведення психологічної експертизи у віковій психології	11	-	2	9
16	Напрямки проведення психологічної експертизи у педагогічній психології	9	-	-	9
1.7	Напрямки проведення психологічної експертизи у соціальній психології	11	-	2	9
18	Психологічна експертиза сімейних стосунків	11	-	2	9
1.9	Напрямки проведення психологічної експертизи професійної діяльності	9	-	-	9
1.13	Контрольна (домашня) робота	8	-	-	8
Усього за 8 семестр		93	2	8	83
Усього за навчальною дисципліною		105	4	8	93

1.2. Лекційні заняття, їх тематика та обсяг

№ пор.	Назва теми	Обсяг навчальних занять (год.)	
		Лекції	СРС
7 семестр			
Модуль №1			
«Методичні основи психологічної експертизи в залежності від галузі психології»			
1.1	Історія становлення психологічної експертизи	2	10
Усього за 7 семестр		2	10
8 семестр			
1.2	Напрямки проведення психологічної експертизи у загальній психології	2	10
Усього за 8 семестр		4	20
Усього за модулем № 1		4	20
Усього за навчальною дисципліною		4	20

1.3. Практичні заняття, їх тематика та обсяг

№ пор.	Назва теми	Обсяг навчальних занять (год.)	
		Практичні	СРС
1	2	3	4
8 семестр			
Модуль №1			
«Методичні основи психологічної експертизи в залежності від галузі психології»			
1.1	Методологічні основи психологічної експертизи	2	10
1.2	Напрямки проведення психологічної експертизи у віковій психології	2	9

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни " Сучасні напрямки світової психології "	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.11-01-2021
		Стор.6 із 13	

1.3	Напрямки проведення психологічної експертизи у соціальній психології	2	9
1.4	Психологічна експертиза сімейних стосунків	2	9
Усього за модулем № 1		8	37
Усього за 8 семестр		8	37
Усього за навчальною дисципліною		8	37

1.4. Самостійна (індивідуальна) робота студента, її зміст та обсяг

№ пор	Зміст самостійної роботи студента	Обсяг СРС (год.)
6 семестр		
1	Тема 1.1. Історія становлення психологічної експертизи. Експертиза як вид дослідження. Історія становлення психологічної експертизи на різних етапах розвитку науки. Статус психологічної експертизи у сучасній науці.	10
7 семестр		
2	Тема 1.2. Методологічні основи психологічної експертизи Компоненти психологічної експертизи. Етапи психологічної експертизи. Принципи проведення психологічної експертизи. Класифікація видів психологічної експертизи. Характеристика видів психологічної експертизи. Психолого-психіатрична експертиза. Судово-психологічна експертиза.	10
3	Тема 1.3. Права та обов'язки психолога-експерта Характеристика основних прав та обов'язків психолога-експерта. Технології підбору психологів-експертів та експертних комісій. Експертний висновок як результат психологічної експертизи.	10
4	Тема 1.4. Напрямки проведення психологічної експертизи у загальній психології Методичні аспекти та напрямки експертизи у загальній психології. Критерії психічного та психологічного здоров'я особистості. Експертиза показників психічного та психологічного здоров'я: особистісна ідентичність, самооцінка, самоприйняття, особистісна зрілість, відповідальність, внутрішня конфліктність, часова перспектива, осмисленість життя, оптимізм.	10
5	Тема 1.5. Напрямки проведення психологічної експертизи у віковій психології Методичні аспекти та напрямки експертизи у віковій психології. Експертиза вікових нормативів психічного розвитку. Експертиза показників психологічної готовності дитини до школи. Психологічна експертиза мотивів навчання учнів Експертиза шкільної адаптації та дезадаптації дитини.	9
6	Тема 1.6. Напрямки проведення психологічної експертизи у педагогічній психології Методичні аспекти та напрямки експертизи у педагогічній психології. Експертиза професійної компетентності педагога. Експертиза	9

	навчальних програм, підручників та навчальних закладів. Експертиза взаємодії педагога та учня: експертиза уроку, експертиза стосунків. Психологічна експертиза соціально-педагогічної занедбаності дитини. Психолого-педагогічна експертиза як вид експертизи.	
7	Тема 1.7. Напрямки проведення психологічної експертизи у соціальній психології Методичні аспекти та напрямки експертизи соціальної психології. Експертиза просоціальних та асоціальних характеристик та поведінки особистості. Поліграф як інструмент психологічної експертизи. Експертиза інформаційно-психологічного впливу засобів масової інформації. Психологічна експертиза реклами.	9
8	Тема 1.8. Психологічна експертиза сімейних стосунків Психологічна експертиза сімейних стосунків: зміст, методичні основи проведення. Експертиза стосунків подружжя. Експертиза дисфункціональної сім'ї. Експертиза психологічного насилля сім'ї.	9
9	Тема 1.9. Напрямки проведення психологічної експертизи професійної діяльності Напрямки проведення психологічної експертизи у трудовій діяльності. Атестація персоналу як напрямок експертизи. Психологічна експертиза професійних деформацій та професійних криз спеціаліста. Конфліктологічна експертиза. Ергономічно-психологічна експертиза: основні задачі і значення.	9
10	Контрольна (домашня) робота	8
Усього за навчальною дисципліною		93

1.4.1. Завдання на контрольну роботу

Контрольна робота виконується в сьомому семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь студентів і є важливим етапом у засвоєнні навчального матеріалу.

Контрольна робота виконується на основі навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання студентами. Мета контрольної роботи полягає в плануванні, організації та проведенні студентом психологічної експертизи по обраній темі, що відповідає одному з напрямків експертизи у певній галузі психології. На основі результатів експертизи оформлюється експертний висновок у відповідності до нормативних вимог психологічної експертизи

Виконання, оформлення та захист контрольної роботи здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій.

Час, потрібний для виконання контрольної роботи, – 8 годин самостійної роботи.

Теми контрольних робіт

1. Психологічна експертиза розумового розвитку молодшого школяра
2. Психологічна експертиза розумового розвитку підлітка
3. Психологічна експертиза емоційного розвитку молодшого школяра
4. Психологічна експертиза морального розвитку молодшого школяра
5. Психологічна експертиза готовності дитини до школи (інтелектуальний компонент)
6. Психологічна експертиза готовності дитини до школи (мотиваційний компонент)

7. Психологічна експертиза готовності дитини до школи (емоційно-вольовий компонент)
8. Психологічна експертиза готовності дитини до школи (соціально-психологічний компонент)
9. Психологічна експертиза шкільної адаптації молодшого школяра
10. Психологічна експертиза шкільної дезадаптації молодшого школяра
11. Психологічна експертиза мотивації навчання молодшого школяра
12. Психологічна експертиза мотивації навчання підлітка
13. Психологічна експертиза мотивації навчання старшокласника
14. Психологічна експертиза шкільної тривожності підлітка
15. Психологічна експертиза емоційного вигорання особистості
16. Психологічна експертиза агресивності особистості
17. Психологічна експертиза вербальної креативності школяра
18. Психологічна експертиза невербальної креативності школяра
19. Психологічна експертиза соціальної адаптованості особистості
20. Психологічна експертиза соціальної дезадаптованості особистості
21. Психологічна експертиза показників психічного здоров'я особистості
22. Психологічна експертиза особистісної зрілості особистості
23. Психологічна експертиза схильності до девіантної поведінки
24. Психологічна експертиза професійної компетентності спеціаліста
25. Психологічна експертиза адекватності стосунків батьків та дітей

1.4.2. Перелік питань для підготовки до екзамену

1. Назвіть основні етапи історія становлення психологічної експертизи.
2. Назвіть та охарактеризуйте види психологічної експертизи.
3. Статус психологічної експертизи у сучасній психологічній науці.
4. Охарактеризуйте методологічні основи психологічної експертизи
5. Назвіть структурні компоненти психологічної експертизи.
6. Охарактеризуйте поняття «експертний критерій».
7. Поясніть, як формулюється мета ПЕ.
8. Опишіть етапи психологічної експертизи.
9. Назвіть принципи проведення психологічної експертизи.
10. Назвіть права та обов'язки психолога-експерта
11. Опишіть зміст експертного висновку.
12. Назвіть напрямки ПЕ у загальній психології
13. Назвіть напрямки ПЕ у віковій психології
14. Назвіть напрямки ПЕ у педагогічній психології
15. Назвіть напрямки ПЕ у соціальній психології
16. Назвіть напрямки ПЕ у сімейній психології
17. Сформулюйте модель ПЕ по темі: Психологічна експертиза готовності дитини до школи
18. Сформулюйте модель ПЕ по темі: Психологічна експертиза мотивації навчання молодшого школяра
19. Психологічна експертиза мотивації навчання підлітка
20. Психологічна експертиза мотивації навчання старшокласника
21. Психологічна експертиза шкільної тривожності підлітка
22. Сформулюйте модель ПЕ по темі: Психологічна експертиза агресивності особистості
23. Сформулюйте модель ПЕ по темі: Психологічна експертиза соціальної адаптованості особистості

- 24.Сформулюйте модель ПЕ по темі: Психологічна експертиза показників психічного здоров'я особистості
- 25.Сформулюйте модель ПЕ по темі: Психологічна експертиза особистісної зрілості особистості
- 26.Сформулюйте модель ПЕ по темі: Психологічна експертиза схильності до девіантної поведінки
- 27.Сформулюйте модель ПЕ по темі: Психологічна експертиза професійної компетентності спеціаліста (сфера «людина- техніка»)
- 28.Сформулюйте модель ПЕ по темі: Психологічна експертиза адекватності стосунків батьків та дітей

2. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання: пояснювально-ілюстративний метод; метод проблемного викладу, ситуаційні задачі, кейс-метод.

2.2. Рекомендована література

Базова література

2.2.1.Психологічна експертиза в слідчій практиці: Навчальний посібник.- К.: Вид-во Укр.акад. внутр.справ, 2003.- 56 с.

2.1.2.Експертизи у судовій практиці/ Гончаренко В.Г., ред.; Київський науково-дослідний інститут судових експертиз, Академія адвокатури України. – Київ: Юрінком Інтер, 2005. – 388 с.

2.1.3. Землянська О.В. Особистість як об'єкт судово-психологічної експертизи /За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Бандурки О.М.: Монографія. – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004.-367с.

2.1.4.Пасніченко В.В. Судово-психологічна експертиза. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2008. – 136 с.

Додаткові рекомендовані джерела

2.1.5. Мотлях О.І. Місце психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа в кримінальному судочинстві України// Юридичний вісник. Повітряне і космічне право: наукові праці Національний авіаційний університет.– Київ, 2011. – № 1 (18). – С. 92-95.

2.1.6.Експертиза шкільних підручників: інструктивно-методичні матеріали для експертизи проектів підручників; за заг. ред. О. М. Топузова. – К. : Педагогічна думка, 2016. – 128 с.

2.1.7.Яблонський А.І. Гуманітарно-психологічна експертиза: суб'єктивність та інваріантність // Науковий вісник ХДУ. Сер. Психологічні науки. –2014. –Вип.1–С.142-146.

2.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

2.3.1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Методика проведення психологічної експертиз в різних галузях психології» Режим посилання: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/24655>

3. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

3.1. Методи контролю та схема нарахування балів.

3.1.1. Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл. 4.1.

Таблиця 3.1.

7 семестр		
Модуль №1		Мах кількість балів
Вид навчальної роботи	Мах кіл-ть балів	
Вичерпне розкриття питання за планом семінару (2x15б.)	30 (сумарна)	
Виконання та захист контрольної роботи	30	
Усього за модулем №1	60	
Семестровий диференційований залік		40
Усього за 8 семестр		100

3.2. Виконаний вид навчальної роботи зараховується студенту, якщо він отримав за нього позитивну оцінку за національною шкалою відповідно до табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Відповідність рейтингових оцінок за окремі види навчальної роботи у балах оцінкам за національною шкалою

Рейтингова оцінка в балах		Оцінка за національною шкалою
Вичерпне розкриття питання за планом семінару	Виконання та захист контрольної роботи	
14-15	27-30	Відмінно
12-13	23-26	Добре
9-11	18-22	Задовільно
Менше 9	менше 18	Незадовільно

3.3. Поточна семестрова модульна рейтингова оцінка за національною шкалою визначається як сума поточних оцінок за усі види навчальної роботи, передбачених в модулях даного семестру (табл. 3.3.)

Таблиця 3.3

Відповідність поточних/підсумкових модульних рейтингових оцінок в балах оцінкам за національною шкалою

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою
53-60	Відмінно
45-52	Добре
36-44	Задовільно
Менше 36	Незадовільно

3.4. Студент допускається до виконання залікового (модульного) завдання, якщо він набрав не менше 36 балів.

3.5. Результат виконання залікового завдання зараховують студенту, якщо він отримав за нього позитивну оцінку за національною шкалою та шкалою ECTS відповідно до табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Відповідність залікових рейтингових оцінок у балах оцінкам за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
36-40	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
33-35	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
30-32		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
27-29	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
24-26		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
Менше 24	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)

3.6. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка визначається як сума поточної/підсумкової семестрової та екзаменаційної (залікової) рейтингових оцінок, яка перераховується в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Відповідність підсумкової семестрової рейтингової оцінки в балах
оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82 – 89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75 – 81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67 – 74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60 – 66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35 – 59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1 – 34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

3.7. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка заноситься до залікової книжки та навчальної картки студента, наприклад, так: **92/Відм./A, 87/Добре/B, 79/Добре/C, 68/Задов./D, 65/Задов./E** тощо.

3.8. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				